

De Drie Goddelijke Deugden

Tijdschrift van Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw

Jaargang 28, nr. 111 – maart 2024

Inhoud

Pag. 1: Inhoudsopgave, abonnementen, lidmaatschap, voorradige boeken, duiding illustraties omslag

Pag. 2: Voorwoord

Pag. 3: Op de koffie bij Marinus Willems, november 2023

Pag. 9: Van onder de klei....WITTEREN, een eeuwenoude landbouwtechniek, erkend door UNESCO als immaterieel erfgoed

Pag. 16: Het retabel van Averbode

Pag. 22: De Postgeschiedenis van Ravels, deel 1

Pag. 31: Fotohoek

Pag. 33: In memoriam: Marinus Willems, een telg van de Overhaai

Pag. 35: Lief en Leed

Pag. 36: Verhuis van het archief en depot naar Poppel

Lidmaatschap en abonnement

Voor 20,- euro bent u en uw gezin lid van onze Heemkunde- en Erfgoedvereniging.

Voor diegenen die het tijdschrift met de post ontvangen is het lidgeld: €30,-

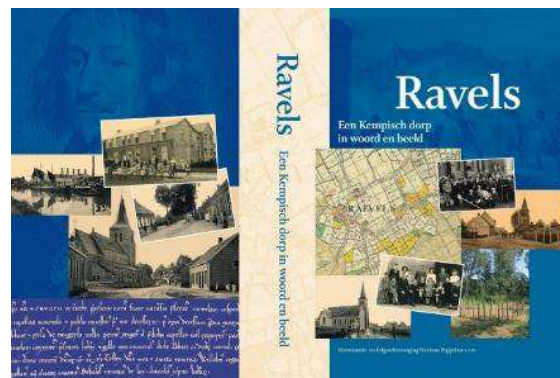
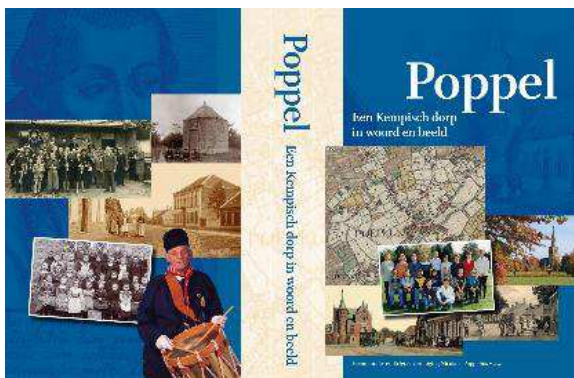
Erelid kan u worden voor een jaarbijdrage vanaf 35,- euro (postabonnement is inbegrepen).

(Onze vereniging kent enkel het systeem van gezinslidmaatschap.)

U ontvangt 4 x per jaar een nummer van tijdschrift "De Drie Goddelijke Deugden".

Tevens kan er aan de meeste activiteiten van onze vereniging gratis worden deelgenomen.

Opzegging van het lidmaatschap kan jaarlijks kenbaar gemaakt worden voor 1 december.

Voorradige publicaties

- **De grote kijk- en leesboeken** (elk ruim 1000 foto's en 500 pag.) **Ravels en Poppel** (bijna uitverkocht!!!) **€40,-** voor leden en **€45,-** voor niet-leden (verzending in Ravels is gratis, andere bestemmingen €10,- portkosten)

- **Spannend stripboek over het leven van de heilige Nicolaus van Poppel, het zijn de allerlaatste Nederlandstalige exemplaren, €20,-**

- **"Vondsten vertellen", rijk geïllustreerd boek over de archeologische ontdekkingen en opgravingen in de Kempen, €20,-**

- **"De Drie van het Noorden", €5,-**

Afbeelding voorblad: De wateroverlast van deze winter ter hoogte van de Hegse brug (©Fons Adams)

Afbeelding achterblad: Dezelfde locatie in de lente van 2023 (©Fons Adams)

Voorwoord

In dit tijdschrift zal u, vermoed ik, voor de eerste maal in de geschiedenis van onze vereniging een interview vinden, dat deze winter werd afgenomen van ons bestuurslid Marinus Willems en helaas zijn in memoriam. Het overlijden van Marinus begin februari was en is nog steeds voor ons onverwacht en niet te vatten. Het is zo onwezenlijk.

Dit kunnen we mogelijk aanvaarden als we denken aan het gezegde dat: *“Gods wegen ondoordringelijk zijn”*.

Maar ondanks dit verlies moeten we verder en zien we de start van een actief 2024 tegemoet. Het museum heropent na de wintersluiting op zondag 10 maart om 14.00 uur. Als alles volgens plan loopt is er op zondag 7 april de start van het nieuw toeristisch seizoen in het museum. De volgende zondag 14 april is het museum gewoon geopend.

Op zondag 21 april is er de jaarlijkse ERFGOEDDAG met als thema THUIS. Hierover kan u in onze bijgevoegde Nieuwsbrief meer info vinden.

“Thuis” bij Afghaanse vluchtelingen: Na ruim veertig jaar oorlog, geweld en armoede zijn de Afghanen een van de meest ontheemde volkeren ter wereld. Zes van de veertig miljoen Afghanen hebben hun moederland verlaten, 3,5 miljoen anderen zijn in eigen land op de vlucht.

Zo kennen we ontelbare volkeren die op de vlucht zijn of in eigen land belegerd worden zoals Oekraïne. Oekraïense families zullen actief meewerken aan onze Erfgoeddag.

Verder zal u artikels vinden in de reeks “Van onder de klei...” en de historische band tussen Poppel en het retabel van Averbode dat terug in de abdij is.

We mogen de wateroverlast van de laatste maanden en het boerenprotest tegen het landbouwbeleid niet vergeten. In Ravels-Eel heeft daarom de school op een ludieke manier actie gevoerd en het verkeer geblokkeerd.

Wij wensen u bij deze veel leesplezier met dit tijdschrift.

Luc Andries, voorzitter

Op de koffie bij Marinus Willems, november 2023

André Van Gils

In november 2023 bood Marinus Willems wegens vorderende leeftijd zijn ontslag aan als bestuurslid van Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius.

Dit vonden wij een passende gelegenheid om onze ouderdomsdeken te interviewen met een terugblik op zijn leven.

Marinus is geboren in de Koning Albertstraat nr. 60 te Weelde op vrijdag 13 januari 1939.

Marinus was het eerste kind van vader Jan Karel Jozef Willems, roepnaam Jef geboren in Arendonk op 2 september 1911 en overleden te Weelde op 12 oktober 1989.

LIEVE VADER

Nu't rouwrumoer rondom jou is verstomd de stoet voorbij is, de schuifelende voeten nu voel ik dat er 'n diepe stilte komt en in die stilte zal ik je opnieuw ontmoeten en telkens weer zal ik je tegenkomen we zeggen veel te gauw: het is voorbij.

Hij heeft alleen je lichaam weggenomen niet wie je was en ook niet wat je zelt ik zal nog altijd grapjes met je maken we zullen samen door het stille landschap gaan nu je mijn handen niet meer aan kunt raken raak je mijn hart nog duidelijker aan.

De familie dankt voor uw aanwezigheid, uw bliken van christelijke deelneming en uw gebeden.

Begrav. De Koster Weelde - Tel. 655249

Dankbaar gedenken wij

JEF WILLEMS
weduwnaar van Maria VAN ROOY
en Josephina VAN GILS

Geboren te Arendonk op 2 september 1911
en overleden te Weelde op 12 oktober 1989.

Gesterkt door de Sacramenten der Zieken.

Ere-boswachter
Oudstrijder '40-'45
Lid van de Bond der Gepensioneerden.

Het lijdén is noodig; wij zijn niets waard, zoolang wij onder 't kruis niet vermorzeld zijn geweest.
P. Didon.
Winter en regenvlagen zijn voorbij voor U: Sta op Lieve Ziel, en kom. Hooglied.

†
BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
Adriana Maria VAN ROOY
echtgenoot van
JOZEF WILLEMS,
geboren te Poppel, den 17 Februari 1911 en zeer godvruchtig overleden te Turnhout den 24 April 1944.
Bediend van de H.H. Sacramenten der Stervenden.

Heer, Gij hadt ons haar gegeven tot troost en steun; wij geven ze U weder zonder klagen, maar met een hart overstelpt van droefheid. H. Ephrem.
Ik hoopte nog te leven maar, Gij hebt o Heer, den draad mijner dagen afgesneden... Uw wil geschiede. Is. Math.

Bemind was zij van God en de menschen, haar aandenken is in zegen.

Jezus, Maria, Jozef, ik offer mij aan U op... welk geluk voor mij, hier op deze aarde, eens uit de armen van Jezus, Maria en Jozef overgebracht te worden in de armen van den Vader, den Zoon en den H. Geest, en dat voor alle eeuwigheid. Dit hoop ik. Amen.

Duurbare Echtgenoot, allerliefste Kinderen, gaarne had ik nog lang met u en voor u geleefd; God roept mij tot Hem. Mijn liefde voor u sterft niet: In den Hemel zal ik u beminnen, gelijk ik u op aarde beminde. Liefste kinderen, groeit op in eer en deugd, weest de troost van uw vader en vergeet uw moeder niet.

Barmhartige Jezus, geef haar de eeuwige rust!
7 jaar en 7 quadr. afl.

Drukk. F. & J. De Kinderen, Ravels.

Moeder heette Adriana Maria Catharina Van Rooy, roepnaam Mieke, geboren te Poppel op 17 februari 1911 en overleden te Weelde op 24 april 1944.

De grootvader van Marinus was Nand Willems (°Arendonk 12/09/1878 - † Weelde op 17/05/1954) die gehuwd was met Joanna Constantia Geysen (°Balen 20/08/1884 - † Weelde 31/10/1949).

Laten wij als heiligen leven, om het geluk te hebben alzo te sterven.

†

BLIJF IN UWE GEBEDEN GEDENKEN DE ZIEL VAN

Ferdinandus WILLEMS

weduwnaar van
Joanna Constantia GEYSEN,
lid van de Bond van het H. Hart, van de broederschappen van St. Jan Baptist, van de H. Nicolaus Poppelius en van verschillende andere,

geboren te Arendonk 12 September 1878 en godvruchtig in de Heer ontslapen te Weelde 17 Mei 1954, gesterkt door de Genademiddelen van onze Moeder de H. Kerk en voorzien van de Pauselijke Zegen „In Articulo Mortis“.

Hij was een eenvoudig man, werkzaam, getrouw, bijzonder diep godvruchtig, zeer geduldig in het lijden, die steeds troost en sterkte vond in het gebed. Hij leefde voor God, zijn echtgenote en kinderen. Hij was een man met een groot hart, altijd gereed om dienst te bewijzen. Allen die hem gekend hebben spreken zal in zegening blijven.

Lieve kinderen, schoon- en kleinkinderen, blijft getrouw aan het gebed, bemint Jezus, houd Hem voor Vriend, als alle andere u ver-

laten, Hij zal nooit begeven. Gedenkt mij in uwe H. Missen en gebeden.

GEBED.

Wij smeken U, o Heer, heb medelijden in uw goedertierenheid met de ziel van uw dienaar Ferdinandus. Wil ze, gezuiverd van de vlekken der menselijke krankheid, laten deelnemen aan de eeuwige zaligheid. Wij vragen het U door Christus, onze Heer, Amen.

Mijn Jezus, barmhartigheid.
Zoet Hart van Maria, wees mijn heil.
H. Nicolaas Poppelius, bid voor ons.
Onze Vader. — Wees Gegroet.
R. I. P.

†

Om uw vurige gebeden en om uw bliken van kristelijke deelneming, betuigd bij het afsterven van hem die ons zo dierbaar was, danken U van ganser harte

de families
WILLEMS en GEYSEN.

Drukk. F. & J. De Kinderen, Ravels.

Zij werd bemind door God en door al de mensen die haar kenden; haar aandenken blijft gezegend.

†

Gedenk in uw gebeden en H.H. Missen de onsterfelijke ziel van

Joanna Constantia GEYSEN

echtgenote van
Ferdinand WILLEMS,

lid van de Broederschappen van den H. Joannes Baptista en den H. Nicolaus Poppelius, lid van de Boerinnenbond, geboren te Balen o/N. 20 Augustus 1884 en te Weelde zacht in den Heer ontslapen 31 October 1949, voorzien van de H.H. Troostmiddelen onzer Moeder de H. Kerk.

Zij ging het feest van Allerheiligen mee vieren in den Hemel. Zij is daar, die schare van ontelbare, onbekende heilige moeders gaan vervoegen, die in stille eenvoud en grote liefde, door de zware zorgen van elken dag, hun talrijke kinderen hebben groot gebracht; die de dagelijkse trouwe steun en troost zijn geweest van hun echtgenoot; en die also, in het verborgene, dag aan dag hebben gebouwd aan hun hemelse woonst, die ze nu voor eeuwig bezitten.

Haar laatste ziekte bracht veel lijdens mee, maar zij heeft haar pijnigen verdragen en vruchtbaar gemaakt, zoals alleen moeders dat kunnen, zonder klagen, met het oog op Christus kruis gericht, voor het welzijn, het geluk en de onderlinge liefde van hun kinderen.

Dit alles te overwegen, geeft bij dit zware verlies, een grote troost en een stille berusting. Wij bidden, zoals zij zo schoon bidden, kon: „Heer, uw H. Wil geschiede, zoals Gij het wilt, omdat Gij het wilt“.

Teergeliefde echtgenoot, duurzame kinderen en kleinkinderen, ik zeg u niet vaarwel, maar tot wederziens! Ik dank u voor uw liefde en uw zorgen. Ook nog in den Hemel blijft ik uw moeder! Woecht die liefde die ik u toedroeg, voort blijven leven onder u, in liefde voor elkander. Blijf mij indachtig in uw gebeden. H. Hart van Jezus, ik heb betrouwen op U! 300 d. afl. Zoet Hart van Maria, wees mijn heil! 300 d. afl.

Langs moederszijde waren de grootouders Marinus Van Rooy (Minus Pak, °Hilvarenbeek 16/05/1869 - †Poppel 26/08/1944) en Maria Petronella Woestenburg (°Poppel 09/05/1879 - †Poppel 11/11/1918).

Hij was een man eenvoudig en oprecht, godvreezend en afkeerig van het kwaad. Job. IV. 1.
Zijn goede aard, zijn spraak vol vriendschap ver-schafte hem talrijke vrienden; en zijn leever voor het goede verwierf hem de algemeene achting. Tob. II. 3.

†

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER

MARINUS VAN ROOY

weduwnaar van
Maria, Petronella Woestenburg,

geboren te Hilvarenbeek, den 16 Mei 1869 en godvruchtig overleden te Poppel, den 26 Augustus 1944, voorzien van de H. H. Sacramenten der Sterfenden.

Kalm en gelaten ging hij de dood te gemoet, zoodat zijn afsterven een stichtend voorbeeld is voor allen. H. Mach. 6, 31.

Hij heeft voor zijn huisgezin bijzondere zorg gedragen en er het kwaad van verwijderd door vermaningen en goede voorbeelden. Mach. II.

Dierbare Kinderen, gij weet hoe ik met arbeid en vermoedheid, dag en nacht voor u heb gewerkt; vergeet mij niet in uwe gebeden; dient God getrouwelij. H. Aug.

Bemint elkander met een broederlijke liefde. ad. Rom. XII. 10.

En leest dikwijls voor mijne ziel het volgende

GEBED.

O, God, die ons geboden hebt vader en moeder te eeren, ontferm U genadiglijk over de ziel van mijnen vader, vergeef zijne zonden en maakdat ik hem in de vreugd van het eeuwig licht moge aanschouwen.
Zoet Hart van Jezus, wees mijne liefde. 300 d. afl.
Zoet Hart van Maria, wees mijn heil. 300 d. afl.

Drukk. F. & J. De Kinderen, Ravels.

Na Marinus volgden nog 2 dochters Maria en Alfonsa. Toen zijn moeder ziek werd, werd Marinus toevertrouwd aan de liefdevolle zorgen van zijn tante Lisa Van Rooy (latere echtgenote van Toon Van Beurden). Na de vroege dood van zijn moeder op 24 maart 1944 in volle oorlog, bleef Marinus in Poppel wonen waar hij in de kleuterschool terecht kwam bij zuster Corona.

Stil ... heel stil, ging je heen, onopvallend en rustig als je leven.

†

Ter herinnering aan mevrouw

Liza Van Rooy

weduwe van de heer
Antoon Van Beurden

geboren te Poppel op 25 februari 1917 en overleden te Ravels in het Home Onze-Lieve-Vrouw van de Kempen op 29 december 2000, gesterkt door het H. Sacrament van de Ziekten.

lid van de Kristelijke Beweging van Gepensioneerden lid van Ziekensorg lid van KVIV

De leegte die je achterlaat zal stilaan verdwijnen door de zorg voor de kleinkinderen.

De stilte die je achterlaat zal stilaan opgevuld worden door het geluid van je achterkleinkinderen.

Allen de herinneringen zullen blijven.

Jouw taak is nu volbracht. Jij had niemand meer om nog voor te zorgen.

Rust nu maar, nu is het onze taak.

De familie dankt u voor uw aanwezigheid, gebed en medeleven.

Ultratransversing Jan Schilberckx, Ravels 014-65.22.30 Poppel: Elie Sagers-Haagen 014-65.51.35

Het eerste leerjaar begon Marinus in Poppel bij meester Frans Slegers.

Halverwege het eerste leerjaar hertrouwde zijn vader met zijn schoonzuster Fina Van Gils, dochter van Adriaan Van Gils en Anna Martina Van Hees.

Haar man Hendrik Willems was overleden op het einde van de Tweede Wereldoorlog.

Zo verhuisde Marinus naar zijn nieuwe gezin dat op de Schootseweg in Weelde ging wonen.

V.r.n.l.: Frans Slegers, Marinus Willems, Laurent Woestenburg en Agnes Luyten

Op de foto uit 1946 zien we van links naar rechts Ferdinand, vader Jef Willems, Maria, Marinus, Alfonsa, Rik, Theresa, moeder Fina Van Gils en Andreas Willems.

Maar nog steeds heeft Marinus warme herinneringen aan zijn verblijf in Poppel.

Hij voltooide het eerste leerjaar in Weelde bij meester Jos Verhaeren.

Na de lagere school volgde Marinus secundair onderwijs in het Sint Victorinstituut te Turnhout.

Als voorbeeldige leerling ging Marinus verder studeren aan de verplegersschool in Gent waar hij intern was. Na zijn studies en legerdienst werkte hij eerst korte tijd in Gent waarna hij zich ging bijscholen in Leuven met als specialisatie verpleging.

Na een paar maanden werk in Antwerpen vond hij zijn "droomjob" als verpleger in de gevangenis te Merksplas waar op dat moment landlopers, gevangenen en geïnterneerden verbleven.

Daar heeft hij zich 30 jaar onverdroten ingezet tot aan zijn pensioen.

Ten Paradijze geleiden U de engelen...
...treed binnen in de vreugde van uw Heer.

Vroom aandenken aan

MEVROUW

FINA VAN GILS

weduwe van HENDRIK WILLEMS
echtgenote van JEF WILLEMS

geboren te Weelde op 2 januari 1910,
overleden te Turnhout op 20 december 1980.

Voorzien van de Sacramenten der
zieken.

Lid van de Bond der Gepensioneerden
en Vrouwengilde.

Eenvoudig, in trouwe vastberadenheid, de
wil volbrengen van Ons Heer: dit was de
geheime stille kracht van Fina's leven.

Vanuit haar geloof heeft zij steeds Gods
goedheid ervaren voor hen die in alles wat
het leven van iedere dag hen brengt. Zijn
hand herkennen en dankbaar zijn, en zo
met Maria bidden: Mij geschiede naar uw
woord.

Reeds in het begin van haar echtelijk leven
werd zij diep beproefd in eigen gezin; maar
alzo heeft zij geleerd het mysterie van de
dood te ervaren als een mysterie van leven.
Met liefde heeft zij blijmoedig de weelde
gedragen van een gezegend moederschap.

Met vlijtige handen heeft zij geleefd voor
het geluk van al haar kinderen, voor hen
die haar gegeven waren en voor hen die
haar toevertrouwd waren. Zij was meer be-
kommerd voor hun geestelijk welzijn, dan
voor standing. Zelf had zij een heilige eer-
bied voor haar ouders, eerbied die zij steeds
door haar eenvoud, standvastigheid, vast-
beradenheid en godsvrucht wist te verdienen
bij al haar kinderen.

In geborgenheid heeft zij het wel en wee
meegeleefd van de gezinnen van haar kin-
deren waarvan zij de ongewilde spil bleef.
Thans is Fina van ons heengegaan, de Heer
tegenmoet die zij steeds gezocht en gediend
heeft. Zij wuift ons toe: hebt goede moed!
Weest eensgezind en goed voor elkaar. Zorgt
voor jullie vader die zoveel voor jullie deed
en zoveel voor mij betekende.

Heer van het leven, wij danken U omdat
wij met zovelen onze genegenheid hebben
mogen geven aan zulke goede moeder.

Heer, wees haar barmhartig.

Gans de familie Van Gils, Willems dankt
U voor uw blijken van medeleven en gebed.

Begrafenissen De Koster, Weelde - Tel. 655249

Plechtige communie Marinus, eerste rij, derde van links

Ondertussen kwam Marinus de liefde van zijn leven tegen in de persoon van Greet Raaymakers, de dochter van meester Raaymakers van Weelde.

Zij huwden op 16 april 1968. Het jonge paar ging vooraan in de Hegge wonen. Later verhuisden ze naar het ouderlijk huis Raaymakers waar ze nu nog wonen.

Hun huwelijk werd gezegend met 2 kinderen: Luc en Leen.

Huwelijk Greet en Marinus, 16 april 1968

De interesse van Marinus in heemkunde werd aangewakkerd door een tentoonstelling in het gemeentehuis. Hij werd lid van de kring in 1999 en trad later toe tot het bestuur van de Heemkundekring, toen onder leiding van Laurent Woestenburg met o.a. Ria Verheyen en Agnes Luyten.

Het eerste heemhuis werd de molen aan de Sint-Michielskerk te Weelde.

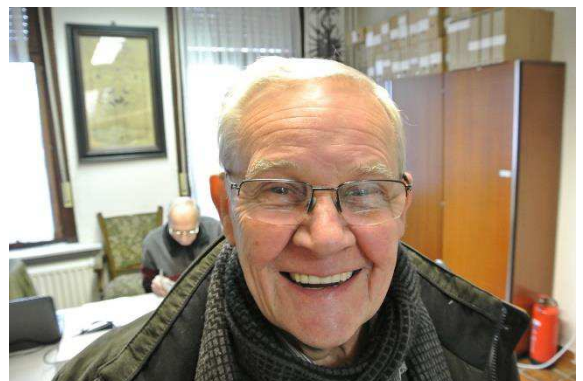
Marinus hielp mee met de verhuis van de Molen naar de pastorie naast de kerk in Weelde -Statie.

Maar het verhuizen was nog niet gedaan.

De nood aan een eigen museum drong zich op en na een lange verbouwing werd het oude gemeentehuis in Poppel in 2007 in gebruik genomen.

Marinus herinnert zich het noeste werk dat hij samen met vele andere vrijwilligers daar geleverd heeft.

*In de keuken van de gemeentesaal
in Ravels-Eel tijdens de
genealogiedag in 2005*

Marinus in zijn biotoop, het vorige archief in Weelde-Statie

Prijsuitreiking voor het beste opstel na het bezoek aan het museum van het vierde leerjaar van de Gemeenteschool van Weelde

De pastorie in Weelde-Statie werd gebruikt als archief voor alle stukken die de Heemkundekring verwierf.
De pastorie in Weelde-Statie geraakte stilaan in verval.
De gemeente bood als oplossing de verhuis naar het schoolhuis in Poppel.
Ook dat was echter in verval en een renovatie drong zich op .
De gemeente en de Heemkundekring hebben samen het schoolhuis omgetoverd tot een volledig energetisch geïsoleerd archief.
Voor de verhuis van Weelde-Statie naar Poppel, een waar titanenwerk, werd heel de Heemkundekring gemobiliseerd.
Marinus kondigde aan dat dit zijn laatste verhuis van en voor de kring zou zijn.

Oktober 2010, pastorie van Weelde-Statie als noodopvang voor een klas van basisschool "Het Spoor"

Ondanks zijn ontslag als bestuurslid blijft Marinus zich nu en in de toekomst inzetten als archivaris. Voor alle andere zaken in het archief kunnen we altijd beroep doen op zijn kennis en expertise. We hopen daar dan ook nog lang gebruik van te kunnen maken.

Bedankt Marinus voor je jarenlange inzet. Het was een genoegen je als collega te hebben.

Van onder de klei....

Witteren

Een eeuwenoude landbouwtechniek, erkend door Unesco als immaterieel werelderfgoed

Jan Aerts

Het bevloeien van grasland is een eeuwenoude landbouwtechniek met de bedoeling de groei te bevorderen en de (hooi)opbrengst te verhogen. Door bevloeiing, dat vooral in de winter en het voorjaar gebeurde, werd bevrozing verhinderd, ongedierte bestreden, de bodemstructuur verbeterd en mineraalrijk slib aangevoerd. Door het gebruik van kunstmest en door de opkomst van moderne landbouwmachines en –technieken verdwenen deze

praktijken grotendeels. Gelukkig heeft de reflex tot landschaps- en natuurbehoud een aantal vloeiveiden voor verder verval kunnen behoeden, omwille van het historisch en ecologisch belang van deze cultuurlandschappen.

Wat is witteren?

Witteren is de Vlaamse benaming voor een traditionele vorm van irrigatie van graslanden. Bij deze eeuwenoude techniek wordt stromend water via sloten en greppels op de vloeiveiden geleid. Hierbij wordt enkel gebruikt gemaakt van de zwaartekracht en de natuurlijke stroming van het water. Er komen dus geen pompsystemen aan te pas. De techniek verscheen in de vroege middeleeuwen in grote delen van Europa en werd tot ver in de 20ste eeuw op grote schaal toegepast. Op de lijst met erkende gebieden waar witteren vandaag nog wordt beoefend, pronkt ook De Grote Watering in Lommel.

Wateringen

Men wist al lang dat het grote probleem van de landbouw in de Kempen de armoede aan mineralen in de zandgrond was. Door de eeuwen heen hadden de Kempense keuterboerkes dit op hun manier leren aanpakken. Het potstalsysteem was duurzaam en werkte op kleinschalig niveau als een gesloten systeem: elk dorp met zijn omringende beemden, akkers en heide kon in principe zichzelf bedruipen. Maar wel op een naar landbouwkundige normen bedroevend laag peil, omdat de vruchtbaarheid en de oppervlakte van de akkers begrensd werden door de hoeveelheid mest die de verzamelde veestapel kon produceren. En het vee moest zich voeden met de schrale begroeiing van niet bemeste hooilanden, houtkanten en heide. De armoede en ellende in de Kempen waren dan ook groot in de 19e eeuw.

Ingenieur Jean-Baptiste Masui (1798-1860) en Inspecteur-generaal van Bruggen en wegen, Théodore Teichman (1788-1867), stelden voor om deze traditionele, kleinschalige bevloeiingssystemen met plaatselijk beekwater op grote schaal toe te passen in heel de Kempen en niet alleen op privépercelen. Zij dachten aan het principe van *met water wint men gras, met gras voedt men vee, met vee produceert men mest en met mest bekomt men bijna alles wat men wil.*

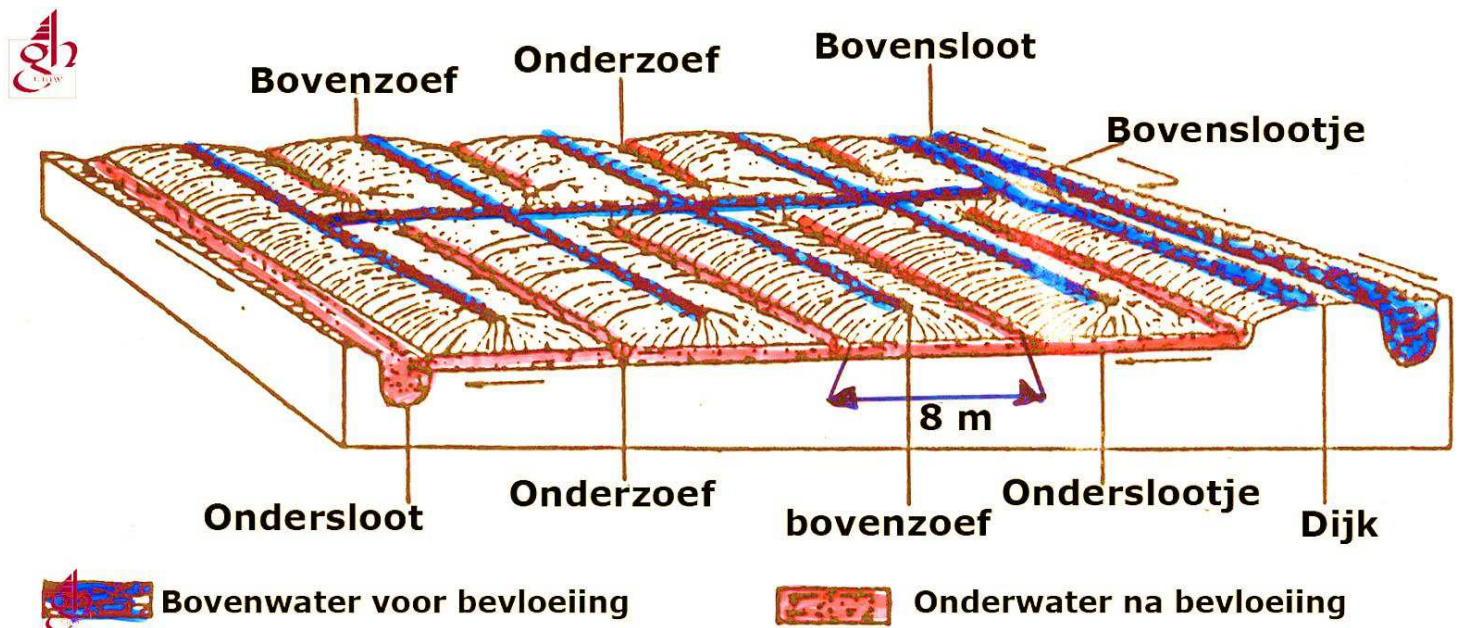
Hun plan moest het onder industriële en commerciële druk afleggen tegen een veel ambitieuzer project van hoofdingenieur Ulrich Kümmer (1792-1862) dat werd geïnspireerd door een Noord-Italiaans voorbeeld in de Po-vlakte. Kümmer zag meer heil in grootschalige bevloeiing met mineralenrijk Maaswater. Vandaar zijn idee om in de Kempen kanalen te graven. Ook tijdens de Franse overheersing was de ontginning en daarbij de economische ontwikkeling van de Kempen een belangrijk thema. In 1813 maakte niemand minder dan de oud-minister van Binnenlandse Zaken en voorzitter van de Parijse Société d'Agriculture, senator François de Neufchateau (1750-1828), een reis met als doel de situatie ter plaatse te bekijken. Hij maakte immers plannen voor de ontginning van de Kempen. Deze plannen, die hij oorspronkelijk met eigen middelen wilde aanvatten, konden niet worden uitgevoerd, omdat de Nederlanden zich losmaakten van Frankrijk in 1815.

In 1838 kreeg Kümmer de opdracht toegewezen en in 1840 stelde hij een eerste rapport op van een Kempens waterwegennet met een omvangrijk irrigatieplan (ca. 25.000 ha. vloeiveiden), dat in ijlt tempo uitgevoerd werd. De werken namen slechts 15 jaar in beslag. Deze haast was mee ingegeven doordat Vlaanderen in de periode 1845-1848 geteisterd werd door hongersnood als gevolg van de mislukte aardappel oogst wegens de *polkaziekte*. Die aardappelziekte werd zo genoemd omdat de Kempenaren ervan overtuigd waren dat ze een straf van God was voor lichtzinnige dansen zoals de polka.

Toen de Belgische overheid rond 1850 de opdracht gaf om industriële, grootschalige bevoeiingswerken aan te vatten, waren de aanwezige irrigaties gekend en geïnventariseerd door de planogen van de staat.

Vloeiveiden

Vermits het kanaal op vele plaatsen hoger lag dan de omgeving, konden ganse percelen via het natuurlijk verloop gemakkelijk bevoeid worden. De ontgonnen percelen werden ingezaaid met weinig eisende grassoorten afkomstig van de Alpen. De bedoeling was er productieve hooilanden van te maken.

Een vloeiveide is een perceel grasland waar de hoeveelheid en de kwaliteit van het gras sterk beïnvloed wordt door zowel toevoer als afvoer van water voor landbouwkundige doeleinden op kunstmatige wijze. Het kunstmatig bevoeien van weilanden is een proces dat is voortgevloeid uit de natuurlijke bevoeiing van laag gelegen gronden, aan de oever van kanalen die regelmatig overstromden. Dit kon het gevolg zijn van overvloedige regenval of smeltwater. Deze natuurlijke bewatering zorgde voor extra productie van gras. Door te witteren werd de natuur een handje geholpen om op kunstmatige wijze te zorgen dat het water op gecontroleerde tijdstippen over de weilanden liep. Wanneer er voldoende bevoeiing was kon men het water laten wegvloeien.

Het ganse perceel werd aangelegd in rugvormige bedden en het water werd via sloten, watervangen en sluizen, zo geleid dat de greppels (in de Kempen sprak men van "bovenzoeven") in het midden van de ruggen konden vollopen. Van hieruit kon het water aan weerszijden infiltreren naar de greppeltjes die waren gegraven tussen twee bedden ("onderzoeven"). Zo konden vocht en mineralen worden afgezet tussen de wortels van het gras.

Van straatmest tot kunstmest: op zoek naar een beter resultaat

“Sieur Boenders Jean-Pierre de Vieux Turnhout ... un réservoir à engrais liquide sur les dépendances du bassin de Raevens, du canal d’embranchement vers Turnhout”. Op 1 juli 1881 bekomt men de toelating. Hiermee is Joannes Petrus Boenders (1827-1898) de eerste die een vergunning bekomt voor de opslag van vloeibare mest. Op 30 december 1904 verkopen de erfgenamen Boenders deze beerput. Het kunstmest had het vloeibare en stadsmest ingehaald.

Afslag van Beir.

Te verkrijgen aan **75 centiemen** per hectoliter aan de beirputten van **P. BOENDERS**, aan de kom der vaart te Raevens.

De Kempenaar 7 mei 1887

OPENBARE VERKOOPING VAN
**80 hectaren goedgewassen
TOEMAAT
EN 2 PAARDEN**
in de Wateringen te Raevens.

De notaris **Poot**, te Arendonck zal openbaar verkoopen op **dinsdag 11 september 1888** om 9 ure 's morgens ter herberge van Mr Aerts brug 7 te Raevens.

Ten verzoeke van de heeren P. en S. Emsens grondeigenaars te Brussel.

1. 55 hectaren toemaat in de Wateringen onder Raevens.

2. 25 hectaren toemaat in Watering onder Oud-Turnhout, verdeeld in koopen en voorgaandelijk af te zien.

en 3. Aanstonds na de verkoop van de toemaat 2 sterke werkpaarden. 750

De Kempenaar 1 september 1888

**Scheikundige
MESTSTOFFEN.**

GEBROEDERS EMSENS,
te Raevens, brug 7, bij Turnhout.

 Bijzondere meststoffen voor klaver, koren, haver, weiden, aardappelen, enz., enz.

Alle levering van enkelvoudige of samengestelde stoffen zal van eene factuur voorzien zijn; deze zal den naam en de hoeveelheid per honderd opgeven van ieder vruchtbaar makend hoofbestanddeel.

De meststoffen voor klaver moeten voor het best op het einde van februari of in het begin van maart verspreid worden.

De andere in het begin van de maand april.

N. B. Men kan insgelijks zich begeven bij:

Eduard Van Mechelen,
op den *Tip*, ARENDONCK.

120

De Kempenaar 6 april 1889

OPENBARE VERKOOPING VAN
100 hectaren
**Allerbeste en Schoonste
HOOIGRAS**
in de Raevensche Watering.

Er zal vorkocht worden ter plaatse op **MAANDAG 26 JUNI 1899** op tijd van betaling mis goede en bekende borgstelling:

1. Om 9 ure 's morgens door den notaris **CEULEMANS**, te Turnhout ten verzoeke van de heeren P. en S. Emsens, grondeigenaars te Brussel.

50 hectaren hooigras, in de Watering onder Oud-Turnhout.

2. **ONMIDDELIJK DAARNA**, door den notaris **POOT** te Arendonck, ten verzoeke der Naamlooze Maatschappij, Cimet en Steenbakkerij van Raevens.

50 hectaren Hooigras in de Watering onder Raevens.

Bijeen te komen voor de Watering onder Oud-Turnhout, bij den opzichter **A. Tlemans** en voor de Watering onder Raevens bij Aerts.

N. B. Het hooigras is uitzonderend schoon en van allerbesten aard en de ligging tegen de vaart en de steenweg van Turnhout naar Tilburg, maakt het vervoer zeer gemakkelijk.

Men vindt ter plaatse aannemers voor het bewerken en vervoer. 400

Plans van de Wateringen, met de grootten der koopen zijn te verkrijgen bij den bestierder.

Na 1860 werden van overheidswege geen nieuwe watering en meer aangelegd, want het enthousiasme van de ingenieurs en de geldschietters had een stevige knauw gekregen. Ze hadden namelijk onderschat dat de benodigde hoeveelheid irrigatiewater groter bleek dan de maximale hoeveelheid welke men kon aftappen zonder de scheepvaart op het kanaal in gevaar te brengen. Kalk bleek ook geen wondermiddel op de schrale Kempense zandgrond. Men moest nog bijmesten met stadsafval (uit Antwerpen) en dure guano¹ die aangevoerd werden via

de kanalen. Bovendien kon men er geen velden van maken want de koeien zouden de greppels stuklopen. Er kon dus enkel hooiland worden aangelegd. Tot slot bleken de grote watering en ook zeer arbeidsintensief in het onderhoud en de uitbating, terwijl de beschikbare arbeidskrachten meer en meer kozen voor een job in de industrie omdat daar meer te verdienen was.

De Kempenaar 10 juni 1899

¹ Guano is een natuurlijke afzetting bestaande uit de gedroogde uitwerpselen van dieren, en is bekend om de zeer hoge concentratie meststoffen die erin zit. De guano uit Chili bevat een zeer hoge concentratie natriumnitrat en wordt daarom ook wel chilialpeter genoemd. Het woord *guano* stamt van de door de inheemse Andesbewoners gebruikte taal Quechua en heeft betrekking op elke vorm van mest die voor bemesting in de landbouw wordt gebruikt.

Te bekomen bij den heer CH. MOORS,
beheerder te Raevens :

STRAATMEST
DER STAD ANTWERPEN
per schip geleverd Raevens (vaart)

Alsmede alle soorten van *Scheikundige Meststoffen* voor weiden, aardappelen, haver, hofvruchten, enz. enz. — Sodanitraat, metaalschuim, chloruur van potasch.

Alles van eerste kwaliteit. 353

Aankondigingsblad 18 april 1896

De Kempenaar 29 februari 1896

Uit Raevens.

Verleden maandag was het feest in het ons naburige Raevens ; het brugkwartier, ja, was in volle kermis. Men vierde er de blijde inkomst van den heer Karel Moors en Mejufvrouw Clotilde Moortgat, den 15 dezer in Antwerpen in den echt getreden.

Het jeugdig paar werd ten half twee aan den stoomtram met het prachtig rijtuig van M. De Schepper van Brussel door onzen nieuwen brouwer, den heer Jansen-Van Limbergen, afgehaald,

Aan de boerderij der watering stapte men af ; immers, daar stond gansch de buurt en onder het aflossen vantalrijke gewerschoten werd hem een welgemeend welkom toegestuurd.

Charel Moors was opzichter aan het kanaal en was dus goed geplaatst om de coördinatie van de aanvoer van stadsmest voor zijn rekening te nemen. Daarnaast had hij – zoals de gebroeders Paul (1851-1927) en Stanislas (1853-1912) Emsens ook een handel in (scheikundige) meststoffen. Zoals blijkt uit bijgevoegde bijdrage in De Kempenaar werd hij in de buurt bijzonder goed onthaald. Het jonge paar nam hun intrek in de boerderij van de watering.

Een goed draaiende watering was goed voor een snede groen gras in het begin van april, een hooioogst rond 15 juni en een oogst van nagras (toemaat) begin oktober.

Zoals blijkt uit de advertentie had de familie Emsens te Ravels minimaal 50 ha vloeiveiden of watering. Men beschikte ook nog over een min of meer gelijke oppervlakte op het grondgebied van Oud-Turnhout.

Ter aanmoediging van het privé-initiatief werden door het K.B. van 25 maart 1852 mogelijkheden geschapen om particulieren op te leiden tot irrigatie-experten. Bij de vier kandidaten van het eerste jaar was er een zekere Pierre Joseph Nicodème (1810-1876) uit de gemeente Lobbes in Henegouwen. Wellicht was het deze persoon die Josephus Wanty (1838-1908), schoorsteenbouwer, tippte dat er hier voldoende werk zou voorhanden komen.

Het is Jérôme Wanty (1868-1917) die samen met Carolus Van Bael (1855-1943) in 1904 de Steenfabriek Van Bael & Wanty (La Providence) zal oprichten. Deze irrigatieschool was echter geen lang leven beschoren: tijdens begrotingsbesprekingen vond men ze overbodig en te duur, en werd ze nog tijdens of net na het eerste schooljaar opgedoekt.

Tussen Neeroeteren en Ravels werden in totaal ruim 3.000 ha vloeiveiden aangelegd: veel minder dan de 100.000 ha die als eerste streefdoel voorop stonden. Zelfs het bijgestelde cijfer van 25.000 ha was veel te hoog gegrepen. Het vloeiveidenproject in de Kempen, onder impuls van de Belgische overheid, kon moeilijk een succes worden genoemd. Alle benodigde water moest aangevoerd worden vanuit de Maas door de gegraven kanalen en aanvoersloten. Het bleek al snel dat nooit voldoende water zou kunnen geleverd worden. Had men dit probleem niet kunnen voorzien of slorpte de droge Kempense zandgrond meer water op dan verwacht? De Grote Watering van Lommel was met 213 ha de grootste van alle realisaties.

— De nijverheidsgestichten ontwikkelen zich in de Kempen op eene buitengewone wijze. Hun getal is sedert 10 jaar zeker tienmaal verdubbeld. Op hunne eigendommen, nabij de vaart te Arendonck, ontdekte M. Emsens deze week eene laag kleiaarde van 5 meters dikte. Men begrijpt welke hoeveelheid er in die streek dus voorhanden moet zijn.

Naar wij vernemen zullen MM. Emsens, te Arendonck ook eene groote fabriek oprichten voor het maken van cement. Ook spreekt men van het bouwen van groote steenbakkerijen. Het schijnt dat de Kempische grond bijzonder goed geschikt is voor de steenbakkerijen, daar hij, op vele plaatsen, rijk is aan kleiaarde. Natuurlijk brengt die groote uitbreiding leven en beweging in onze streken en, wat nog het voornaamste is, zij verschafft werk aan talrijke werklieden.

Aankondigingsblad 10 september 1898

Voor de grondeigenaars was het, bij tegenvallende resultaten van de bevoeiingen om hun land vruchtbaar te maken, een zegen dat er bij het graven van het kanaal Dessel-Turnhout-Schoten klei werd ontdekt. De wateringen zullen vrij snel veranderen in kleiputten.

De familie Emsens was niet alleen maar actief in en met suiker (zie ook: "Wat heeft cement uit Ravels met het Tiens suikerklontje?", tijdschrift *De Drie Goddelijke Deugden* nr. 104, juni 2022) maar zij hadden tussen Lommel en Turnhout ruim 8.000 ha gronden. Bij een eerste poging werd geprobeerd hiervan vruchtbare grond te maken, doch al snel keken zij verder en zagen door de komst van de Vaart vele industriële mogelijkheden. De meststoffen werden geruild voor cement, zand en stenen.

Het wantrouwen van de Kempenaars zorgde er voor dat de nieuwe graslanden meestal eigendom werden van 'vreemden': kapitaalkrachten uit de hogere sociale kringen, vaak verenigd in investeringsmaatschappijen. Tussen de grootgrondbezitters te Ravels vinden we wel een aantal gekende namen terug, o.a. Jozef Cornelis Van Put (1811-1877) die ook gronden kocht te Lommel, de Gentse industriëlen Edouard Jaequemyns (1806-1874) en Jean Baptiste Voortman (1804-1862). Opvallend was wel dat vertegenwoordigers van zowel de wetgevende, de uitvoerende als de rechterlijke macht, evenals de ingenieurs die de werken moesten leiden, gronden hebben aangekocht met de bedoeling winsten te generen. Deontologisch stelde deze gang van zaken blijkbaar geen enkel probleem in het midden van de 19^e eeuw.

In oorsprong was het kopen van gronden zeker een risicoloze belegging en voor de industriëlen het realiseren van een stabiel kredietinstrument. Door bebossing, de ontginning en inplanting van hoeven verhoogde de grondwaarde. De bebossing gebeurde met het oog op verkoop aan de mijnen en steenbakkerijen. Sommigen ontwikkelden op hun eigendom ook een industriële activiteit. Daarnaast was het ook belangrijk om politieke macht te verwerven via het accijnskiesrecht² en tot slot werden de gronden ook gebruikt voor het oprichten van jacht- en luthoven op den buiten.

Van de ruim 3.000 ha vloeiveiden die indertijd zijn aangelegd in de Kempen rest er nog weinig: een aantal van deze gronden kreeg een andere bestemming, het zijn zelfs geen landbouwgronden meer. De watering van Ravels is voor het grootste deel veranderd in een bedrijventerrein. De familie Emsens hield in Lommel-Stevensvennen enkele voormalige wateringen in privébezit. De vloeiveiden van Lommel-Kolonie worden beheerd door de stad en Natuurpunt. Dit gebied werd sinds 2003 als landschap geklasseerd en geniet de bescherming van de dienst Monumenten en Landschappen van het Vlaams Gewest. Op 6 december 2023 volgde dan de erkenning door Unesco. Mocht er geen klei aan de oppervlakte gekomen zijn bij het graven van het kanaal, was Ravels nu misschien ook een Unesco-erfgoedrijke plek.

² Wil men in die dagen verkiesbaar zijn voor de senaat, een hoge eer die in de 19de-eeuw, die nog voor geen duizend personen was weggelegd, moest men tot **1893** het duizelingwekkend bedrag van **2.116 fr. aan belastingen betalen**. Aangezien ongeveer **drie vierde hiervan uit taksen op het grondbezit bestond**, was het zaak voor de economische elite ook een groot bezit te verwerven.

Graven van sloten te Mol-Rauw omstreeks 1900 ©Rauwse Klap (Alex Lefebvre)

Bronnen:

Retie – Veranderend landschap, Danny Van der Veken, Retiese Heemkundige Kring 'Zeven Neten', 2010

Pratum Marcidum. Historische, geografische, sociale en ecologische achtergronden van de Kempense Wateringen, Albert Jansen, 2015

Rauwse Klap (Alex Lefebvre)

Centrum voor Agrarische Geschiedenis (C.A.G.)

Aankondigingsblad

Weekblad De Kempenaar

Wikipedia

Archief Jan Aerts

Het retabel van Averbode

Luc Andries

Enkele jaren geleden, toen het MAS (Museum Aan de Stroom) te Antwerpen opende, zag ik het retabel van Averbode voor het eerst. Onderaan het retabel trok er iets mijn aandacht en dat was: "Nicolaus de Poppel". In eerste instantie dacht ik zoals elke inwoner van Ravels-Weelde-Poppel, dat het over "onze heilige" ging en gaf er verder geen aandacht aan.

Zoals jullie weten had Weelde en Eel een band met de norbertijnen van de abdij van Averbode. Voor Ravels en Poppel waren het de norbertijnen van Tongerlo .

Nu het retabel terug in het nieuws staat omdat het na 150 jaar terugkeerde naar de abdij van Averbode, werd mijn nieuwsgierigheid weer op de proef gesteld. Ten lange laatste heb ik de archivaris van de abdij, E.H. Herman Janssens, gecontacteerd en vrij spoedig kreeg ik een antwoord.

In het detail van de predella zien we frater Nicolaus de Poppel met achter hem links een bijenkorf (bron: <https://mas.be/nl/pagina/retabel-van-averbode-1>)

De aankoop van het retabel en de overbrenging naar Averbode in 1514 voor 37 rijns gulden en 20 stuivers transportkosten

Ruim 500 jaar geleden werd het retabel "De Bewening van Christus" aangekocht door de abt van de abdij van Averbode bij Jacob van Cothem uit Antwerpen. Jacob is naast beeldsnijder ook handelaar in retabels. De retabels waren luxeproducten met een winstgevende handel. Meestal werden ze geleverd aan kloosters, kerken, gilden, broederschappen en rijke particulieren. Oorspronkelijk stond het retabel in de abijkerk maar vanaf de 17de eeuw stond het in het Refugehuis van de abdij van Averbode in Diest.

Waarom waren retabels toen populair?

Een retabel trok de aandacht van de kerkgangers naar het altaar. Zo'n retabel had toen een gelijkaardige functie als het hedendaagse stripverhaal. Het vertelde of verklaarde aan de gelovige de Bijbel. Het werd op het altaar

geplaatst en was vaak naast het fraaie houtsnijwerk nog verguld of beschilderd. Dit was voor de katholieke mens (waarvan de meesten analfabeet waren) van die tijd een verklaring van het evangelie en een ware belevenis.

Het Retabel van Averbode is relatief klein en is bedoeld voor een kleine altaartafel ("tabula parva") Het middenstuk is gebeeldhouwd dat langs weerskanten geschilderde zijluiken heeft. Dit geheel steunt op de predella of onderstuk waar we o.a. een beeld zien van Nicolaus de Poppel.

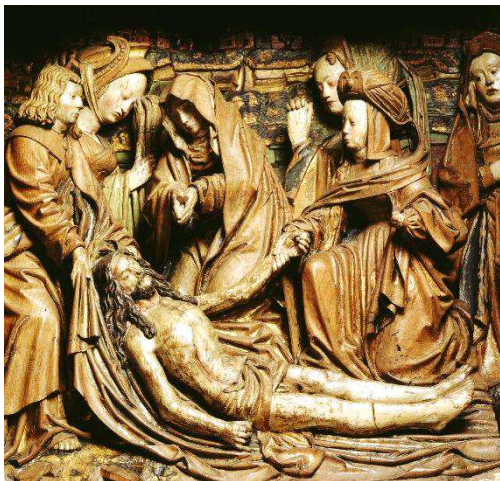
Het gesloten retabel met het onderstuk, de predella (bron: <https://mas.be/nl/pagina/retabel-van-averbode-1>)

Op het linkerpaneel zien we een *Ecce Homo* (=Zie, de mens), dit zouden volgens het evangelie van Johannes de woorden geweest zijn van Pontius Pilatus, toen hij Jezus toonde aan de menigte Joden voor het gerechtsgebouw in Jeruzalem. Rechts zien we *De ontmoeting van Jezus en Veronica*. Veronica krijgt hier het doek terug waarmee Jezus zijn gelaat van zweet en bloed ontdeed. Dit doek zou op miraculeuze wijze de afdruk van Christus zijn gelaat bewaren.

Het Retabel in geopende toestand (bron: <https://www.flemishmastersinsitu.com/nl/locaties/abdijkerk-van-averbode>)

Het centrale beeldhouwde deel (bron: <https://mas.be/nl/pagina/retabel-van-averbode-1>)

Centraal ligt de gestorven Christus omringd door zijn naasten. Achteraan kan men een indruk van Jeruzalem zien. De apostel Johannes tilt de lijkwade op en de linkerhand van Jezus wordt vastgehouden door Maria Salomé (halfzuster van Maria). Maria, de moeder van Jezus, staat smartelijk met gevouwen handen boven haar zoon. Links en rechts staan er rouwende figuren. Verder zien we rechts Maria Magdalene met de geopende zalfpot en rechts van haar Maria Cleophas. Uiterst links zien we Jozef van Arimathea (gehalveerd gelaat) met naast hem Nicodemus.

Helemaal bovenaan het centrale beeldhouwwerk is er nog een beeldhouwd tafereel dat Christus toont in het voorgeborchte van de hel. Christus zou na zijn dood afgedaald zijn naar de onderwereld om alle rechtvaardigen te bevrijden (waaronder Adam en Eva) en ze mee te nemen naar de hemel.

(bron: <https://www.flemishmastersinsitu.com/nl/locaties/abdijkerk-van-averbode>)

De zijluiken in geopende situatie (bron: <https://www.flemishmastersinsitu.com/nl/locaties/abdijkerk-van-averbode>)

Op het linkerpaneel van het geopende retabel zien we *de Kruisiging* en op het rechterpaneel *de Verrijzenis van Christus*.

De predella (bron: <https://www.flemishmastersinsitu.com/nl/locaties/abdijkerk-van-averbode>)

Links hiervan: de geknielde portierbroeder Nicolaas Huybs en rechts: het heraldisch wapen van abt Gerard vander Scaeft (abt van 1501-1531). Uit een banderol met een Latijnse tekst naast de portier leren we dat deze broeder het retabel financierde dankzij de opbrengst van zijn bijenteelt. We zien dan ook achter hem een bijenkorf. Naast broeder Huybs zijn er drie allegorische vrouwenfiguren afgebeeld die Geloof, Hoop en Liefde uitbeelden.

Merktekens

(bron: <https://mas.be/nl/pagina/retabel-van-averbode-1>)
Handjeskeurmerk rechts en links de guts die verwijst naar de houthandelaar of het keurteken voor het hout

Wie goed kijkt, kan op het retabel tekens vinden die verwijzen naar waar het werd gemaakt en door wie. Op vier verschillende plaatsen op het retabel zie je het handjeskeurmerk: twee open handjes van Antwerpen. Dat is alvast een bewijs dat het retabel in de havenstad is gemaakt. Een ander gegraveerd merkteken (het gutsmerk) verwijst mogelijk naar de houthandelaar of dient als keurteken voor het hout. Ze bevinden zich op de rugzijde van de kist en aan de binnenkant van de rechterzijwand.

Een 'totaalkunstwerk'

Het eikenhouten retabel is het resultaat van echt teamwerk: in totaal waren er 5 ambachtslieden nodig om het te maken.

- De *schrijnwerker* maakte de kist waarin het beeldhouwwerk paste.
- De *beeldsnijder* maakte het gebeeldhouwde deel. Mogelijk was dit Jacob van Cothem zelf.
- De *metselelrijder* maakte het speciale houtsnijwerk aan de bak, zoals de arcades en andere architecturale versieringen.
- De *stoffeerder of schilder* zorgde voor de taferelen op de luiken. De vergulder voor het versieren van de beeldjes met goudblad.
- De *prenter tenslotte* zorgde voor de waarmarking of het aanbrengen van de keurmerken.

Hoe is het retabel van Averbode in Antwerpen terecht gekomen?

In 1873 werd door het Museum voor Oudheden van Antwerpen besloten om een 16de eeuws retabel met de "Bewening van Christus" aan te kopen. Het museum betaalde in drie schijven 3500 franken aan de abdi en het retabel vertrok in 1874 naar Antwerpen.

Waarom en hoe komt het retabel na 150 jaar terug naar Averbode?

Het MAS vindt het belangrijk dat kunst terug naar de gemeenschap en ruimte of plaats gaat waarvoor het gemaakt is. In het geval van dit retabel is de kerk van de abdi van Averbode aangewezen voor de langdurige bruikleen.

Het Retabel staat in de abdijkerk van Averbode in een stofdichte geclimatiseerde en beveiligde kast, het wordt bovendien door een gordijn tegen UV-licht beschermd (bron: <https://mas.be/nl/pagina/retabel-van-averbode-1>)

Het ging dus niet om onze bekende heilige maar om Nicolaus de Poppel

Hier komt de oplossing van het raadsel omtrent de Nicolaus de Poppel uit de pen van pater-archivaris Herman Janssens:

“Tot mijn verwondering is broeder Nicolaas Huybs blijkbaar ontsnapt aan de grote speurzin van Marc Vermeeren.

We vinden hem terug in het necrologium en in het ledenregister van onze abdij:

Hij was de zoon van Martinus Huybs en Hillegondis Weyns en werd geboren in Poppel. Eerst was hij bogaard in Aarschot, echter niet geprofest; op 1 november 1510 werd hij ingekleed als lekenbroeder in de abdij van Averbode. Hij werd er portier en oefende deze functie uit tot 11 november 1527. Hij overleed op 21 augustus 1528.

In de rekening voor de aankoop van genoemd retabel (4.12.1514), wordt vermeld dat de aankoopsom van 39 gulden 5 stuivers werd betaald door de portier broeder Nicolaus, die het geld had verdiend met de opbrengst van zijn bijen.”

Terminologie

Bogaard: of begaard leefden in gemeenschappen van lekenbroeders maar lieten zich niet tot priester wijden. Ze hadden geen overkoepelende structuur en geen algemeen overste die ze bij Vaticaanse instanties kon vertegenwoordigen en verdedigen. In Aarschot was er in de Bogaardenstraat zo'n lekenklooster.

Lekenbroeder: kloosterling die de gelofte van de orde waartoe hij behoort, heeft afgelegd doch zonder de klerikale wijdingen en met minder verplichtingen ten aanzien van het koorofficie. Meestal voeren zij handenarbeid (boerderij) uit of andere praktische taken ten gunste van het klooster.

Portier: deze broeder bepaalt wie binnen mag komen in de abdij. In de wachtkamer bij de poort konden de bezoekers wachten op toestemming om de abdij binnen te mogen. In de tijd van broeder-portier Huybs ging het ook over het uitdelen van aalmoezen zoals brood, wijn en overgebleven eten uit de keuken. Daklozen konden een nacht in het gastenverblijf slapen.

Eindbeschouwing

Het hier besproken Antwerps retabel van Averbode is een van de vele Brabantse retabels waarvoor vooral in de tweede helft van de vijftiende en de eerste helft der zestiende eeuw, buiten de Scheldestad, inzonderheid Brussel en Mechelen bekend waren. Behalve in Nederland werden ze ook van ouds verspreid onder meer in Duitsland, de Scandinavische landen, Frankrijk en Spanje.

Het retabel van Jacob van Cothem neemt onder de overgebleven Brabantse retabels een aparte plaats in, doordat het 'gesneden' centraal gedeelte slechts bestaat uit één zeer groot tafereel: Bewening van Christus en één zeer klein: Christus in het voorgeborchte der hel. Daardoor zijn de beelden in het hoofdtafereel groter en kunnen ze meer indruk maken dan die in soms aanzienlijker retabels, in talrijker vakken met toneeltjes verdeeld.

Bronvermelding:

E.H. Herman Janssens, archivaris van de abdij van Averbode

De Abdij van Averbode

Museum aan de Stroom (MAS)

Topstukken in Vlaanderen

Openbaar Kunstbezit Vlaanderen (OKV)

De Postgeschiedenis van Ravels, deel 1

Mon Römer, 2006

Dit artikel bereikte onze kring na 18 jaar door het toedoen van ons gewaardeerd lid Jan Cnaeps. De auteur heeft zich hier gewaagd aan een heemkundig onderwerp waar weinig over bekend is alhoewel we dagelijks genieten van postbedeling. Daarom zal u in dit artikel enkele vragen om meer informatie zien. Wat u als lezer best weet, is dat er niet steeds postzegels hebben bestaan. Er is dus ook aandacht besteed aan het tijdperk van voor de postzegel.

Mon was 38 jaar hoofd van de dienst Ruimtelijke Ordening in Turnhout. Naast zijn werk als urbanist engageerde hij zich met passie om de geschiedenis van Turnhout te beschrijven en in de filateliewereld had hij heel wat publicaties en een speciale verzameling opgebouwd.

Aandenken aan

Mon Römer

echtgenoot van
Lief Pijnenborg

geboren op 16 oktober 1945
en overleden op 15 maart 2013

*Hartelijk dank voor uw komst
en uw woorden van steun*

Liefste opa

Wij mochten altijd poffertjes eten
met heel heel veel choco.
We vonden het leuk toen we spelletjes speelden
zoals *Mens Erger Je Niet*.

We wilden dat je niet dood was.
We wilden dat je nog mee naar Italië ging in de zomer.
Maar het is nu zo.
Maar je bent nog altijd in ons hart.
We zullen je altijd superlief blijven vinden.

Stierne
Zene *cas* *Noor* *of*

Inleiding

Filatelie is de algemeen aanvaarde aanduiding voor postzegelkunde.

Men kan een onderscheid maken tussen een verzamelaar en een filatelist. De eerste tracht met een catalogus in de hand een zo compleet mogelijke verzameling te bekomen. Voor hem of haar is het beeld op de postzegel van belang en vooral het aantal zegels dat in zijn of haar bezit is.

Een filatelist daarentegen bestudeert de drukafwijkingen, de stempels op de postzegels, enzoverder. Zij of hij zal trachten de zegels te plaatsen in de tijd dat ze uitgebracht zijn. Hij of zij trachten ook verbanden te leggen met de postgeschiedenis van een land of stad. Dit vereist het raadplegen van een massa literatuur.

De *marcofilie* is een verdere specialisatie van de filatelie.

Een marcofiel interesseert zich slechts in beperkte mate voor de postzegel op zichzelf. Hij of zij verzamelt poststukken. Dit zijn volledig bewaarde documenten zoals brieven, krantenwikkels, briefkaarten, drukwerk, enzoverder. Zij gaan de echtheid van de stukken na en verifiëren de aanwezige frankering. Ze bestuderen de stempels en kunnen zo controleren of de postale behandeling correct was. Uit de afstempelingen blijkt meestal welke weg een bepaalde brief heeft gevolgd. Daarbij komen natuurlijk ook stempels voor bootlandiensten, tram, speciale posttreinen en andere transportmiddelen. Door het bijeenbrengen van een groot aantal poststukken van bijvoorbeeld eenzelfde gemeente kan de postgeschiedenis van die gemeente gereconstrueerd worden.

De postgeschiedenis van een gemeente kan niet geschreven worden zonder te weten hoe de postgeschiedenis van ons land is verlopen. Daarom wordt hier België en in het begin Turnhout als rode draad gebruikt waarbij in detail wordt ingegaan op gekende feiten die met één van de drie deelgemeenten te maken hebben.

Deze geschiedenis kan slechts met jullie hulp geschreven worden. Daarom vraag ik jullie met aandrang te gaan zoeken in oude schoendozen, classeurs en dergelijke naar stukken die over de post van de drie deelgemeenten gelopen hebben. Dat kunnen briefomslagen zijn, prentkaarten, briefkaarten, wissels, facturen; kortom alles waarop poststempels staan of postzegels plakken. Bij het lezen van de teksten zal het wel duidelijk worden welke stukken ons interesseren.

Indien je denkt dergelijke stukken te hebben, stuur ons dan een bericht (voorzitter@nicolaus-poppelius.be) of een telefoontje: 0032 474 97 17 27). Dan kunnen we afspreken om het stuk dat u gevonden heeft te onderzoeken.

Waar we naar info vragen kan u ons mailen of telefoneren. Hierbij onze grote dank voor uw medewerking!

Hoofdstukken

- 1) *De plattelandspost in de Noorderkempen vóór 1835*
- 2) *De landelijke postdienst 1835-1910*
- 3) *De postgeschiedenis van Weelde vanaf 22/10/1907*
- 4) *De postgeschiedenis van Poppel vanaf 25/05/1910*
- 5) *De postgeschiedenis van Ravels vanaf 07/12/1911*
- 6) *De postgeschiedenis van de fusiegemeente Ravels vanaf 01/01/19*

1) De plattelandspost in de Noorderkempen vóór 1835

De oudste vormen van georganiseerd briefverkeer zijn ongetwijfeld terug te vinden aan de vorstelijke hoven. Zeer vroeg werd er daar de behoefte gevoeld om met geregelde koeriersdiensten en boden, de verbinding met de verschillende gewesten van hun grondgebied te onderhouden.

Bij de burgerij waren het de dienstboden, schippers, vrachtrijders, kooplieden en zelfs pelgrims die het brievenvervoer een handje kwamen toesteken. De steden, de ambachten en de abdijen beschikten soms over eigen boden.

In het Turnhoutse zullen het voornamelijk de vrachtrijders zijn geweest die goederen, brieven en waarden vervoerden tussen de belangrijkste handelscentra.

1500

1500-1600, postbode te paard (James Thiriar)

Vanaf het einde van de 15de eeuw begonnen de prinsen van het adellijk huis van "Thurn und Taxis" (Regensburg-Duitsland) met de uitbouw van een postdienst in heel Europa. Ook in het gehele dat we nu kennen als België. Geleidelijk aan verwierven ze het monopolie voor het brievenvervoer in binnen- en buitenland. De belangrijkste gemeenten in de periode van 1500 -1700 beschikten over beëdigde boden die de brieven naar andere plaatsen in het binnenland brachten. Deze boden hingen niet af van het huis van

Thurn und Taxis, dat werkte voor verschillende regeringen. De rivaliteit tussen de twee postdiensten was vrij groot. In onze afgelegen streek bleef de private onderneming echter de enige vorm van brieven vervoer.

Op 14/05/1952 gaf de Post een reeks van 12 bijzondere postzegels uit waarvan 11 zegels de voornaamste postmeesters van het huis van Thurn und Taxis tussen 1450 en 1827 tonen. (bron: <https://postzegels-gilis.be/product/belgie-volledig-jaar-1952-obp-876-907bl-30-obp-e-145850/>)

Mocht het zijn dat er mensen die brieven hebben met deze postzegels die bovendien zijn afgestempeld in Ravels, Weelde of Poppel dan zouden we die graag komen bekijken bij u thuis of u komt ermee naar ons.

Brief verzonden van Turnhout naar Antwerpen, gefrankeerd met de 2,- frank zegel met de afbeelding van baron Leonard I (1523-1612) (bron: Mon Römer)

1700

Pas tegen het einde van de 17de eeuw zou de streek van Turnhout betrokken worden in de regelmatige postdiensten die Thurn und Taxis over gans het land uitbouwden.

In die periode waren de staatspostdiensten van het Franse koninkrijk de meest geperfectioneerde van het vasteland. Op 17 maart 1701 werden in de Nederlanden nieuwe posterijen opgericht naar Frans model. Op 5 november 1701 kwam het monopolie van het brievenvervoer aan de Staat toe. Er werden straffen voorzien diegenen die de Staatsposterijen wilden beconcurreren.

In 1714 waren er 104 officiële posterijen. In de Kempen waren dit Turnhout, Postel en Westmalle.

Ook al had de staatsposterij getracht het monopolie geheel naar zich toe te halen, toch was ze er niet in geslaagd om de gemeenteboden, noch de vrachtrijders op het platteland uit te schakelen.

Er is weinig geweten over hoe onze Kempische posthouderijen er hebben uitgezien en hoe ze functioneerden. Waarschijnlijk was de postmeester tevens logementshouder en onderhield hij in zijn stal het nodige aantal wisselpaarden voor de koeriers. Wellicht had hij ook werknemers die voor de plaatselijke bestelling van de brieven zorgden. We weten niet of de posterij verpacht werd. Dit gebeurde toen wel met de belastingen en tolleren. Of stond de postmeester toch in loondienst?

William Hogarth - De postkoets, of een landelijke boerentaveerne, 1747. Drukte bij een lokale stopplaats voor postkoetsen in de 18de eeuw. Opvallend detail: er is een apart trapje nodig om in te kunnen stappen. De afbeelding doet het ergste vermoeden voor het comfort van de reizigers (bron: <https://www.historamarond1900.nl/leven/vervoer-en-reizen/koetsen/postkoetsen>)

“Het runnen van een wisselstation vroeg om het nodige personeel zoals stalknechten, koetsiers, keukenpersoneel en dienstmeisjes. Zij sliepen op de zolders boven de koetshuizen. Daarnaast werd de herberg bevolkt door een bont en druk gezelschap van volwassenen, kinderen, honden en katten. Vaak kon men van toepassing zijnde ambachtslieden als smeden, hoefsmeden, wagenmakers of timmerlieden en soms ook wegwerkers in de buurt van het wisselstation vinden. Niet zelden werden er producten of diensten verhandeld op de binnenplaats. Zo kon er een kleine maar complete gemeenschap ontstaan waar soms zelfs een heus dorp uit voortkwam.”

1750

In de loop van de tweede helft van de 18de eeuw moesten de gemeentelijke bodediensten meer en meer terrein prijsgeven aan de organisatie van het huis van Thurn und Taxis, dat sedert 1729 opnieuw in bezit was gekomen van zijn oude rechten. Zo had Brussel nog 6 boden in dienst, waarvan er 3 de betrekkingen met Antwerpen onderhielden en de overigen instonden voor de verbindingen met Mechelen, Leuven en Turnhout.

In 1789 was het aantal posthouderijen gestegen van 104 in 1714 tot 140 in 1789. In de Kempen waren Hoogstraten en Wuustwezel erbij gekomen.

1800

De Franse Omwenteling die de hele bestaande orde ondersteboven zette en een volledig nieuw administratief apparaat organiseerde, ontnam het huis van Thurn und Taxis definitief het postrecht. Turnhout werd een *Onderprefectuur*. Op 9 januari 1801 liet de onderprefect Pieter Michaël Mesmaeckers een besluit verschijnen waarbij zeven kantonboden of op zijn Frans “*messagers*” werden aangesteld voor het uitgestrekte arrondissement. Ze ontvingen een jaarloon van 400 fr dat door alle gemeenten gezamenlijk moest worden gedragen. Ze moesten drie maal per decade (de 3de, 6de en 9de dag) naar de onderprefectuur komen om de briefwisseling in ontvangst te nemen.

Ze moesten de verbinding tussen de gemeenten onderling en deze van de gemeenten met de hoofdplaats van het kanton verzorgen. Deze boden hebben ongetwijfeld Ravels, Weelde en Poppel bediend.

Turnhout behoorde tijdens het Frans bewind tot het “Departement der Twee-Nethen”. Op de poststukken die over dit kantoor liepen werd een stempel geslagen met **TURNHOUT** en het cijfer **93** dat het departement aanduidde.

Brief verzonden van Turnhout naar Brussel op 5 september 1801

Er moeten ongetwijfeld nog brieven zijn die vanuit Ravels, Weelde of Poppel zijn verstuurd en afgestempeld met **93 Turnhout**. Destijds bestonden er nog geen briefomslagen of enveloppes. De beschreven bladeren werden geplooid en verzegeld of in elkaar geschoven. Dus brieven met stempel **93 TURNHOUT** moet men dus openen om te controleren of ze uit Ravels, Weelde of Poppel afkomstig zijn.

1811

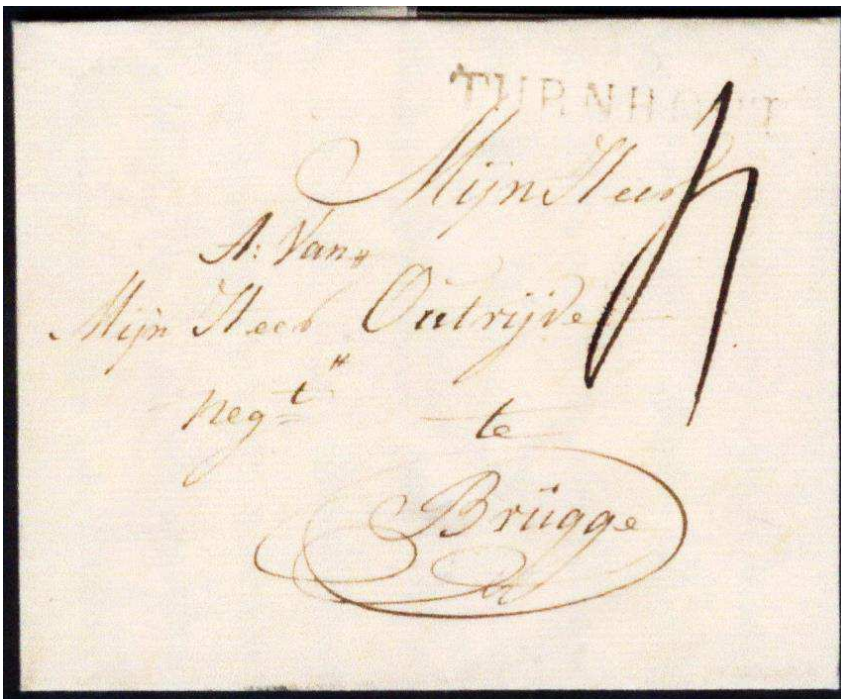
Postkoets en postcomptoir te Oostende in 1815, tekening van James Thiriar

In april-mei 1811 werden voor de provincie Antwerpen tabellen opgesteld, met name "Etat de messagers ou piétons", waaruit blijkt dat er dan in het arrondissement Turnhout zes kantonboden actief zouden zijn geweest waarvan we de namen en jaarlonen kennen:

- Druyts Laurent Joseph (603 BEF)
- Van Looy Pierre (400 BEF)
- Robert Jean-Baptiste (400 BEF)
- Bauweraerts Corn. (400 BEF)
- Vos J. B. (400 BEF)
- Dehauwer Jacqueq (400 BEF)

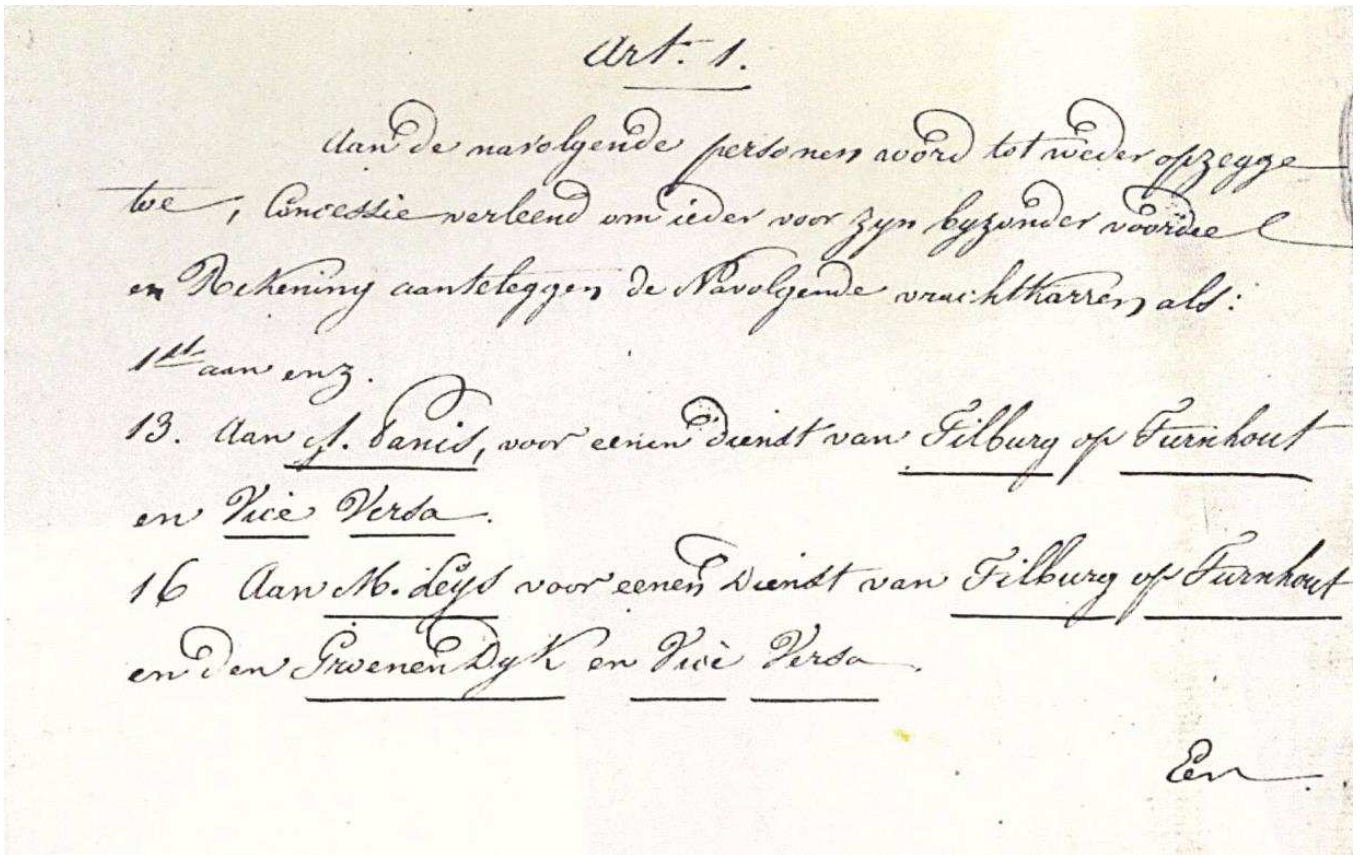
De afstanden die de boden in het arrondissement Turnhout te voet moesten afleggen waren enorm. Eén van de zes boden moest de volgende route doen van ongeveer 70 km.: Turnhout--Baarle-Hertog--Weelde--Ravels--Poppel--Arendonk--Retie--Dessel--Oud-Turnhout -- Turnhout.

1815

Tijdens het Hollands bewind van 1815 tot 1830 werden de Posterijen van het Koninkrijk der Nederlanden verdeeld in 5 postdistricten. De postdirectie Turnhout lag in het vijfde district en vanaf 1823 in het vierde district. De kantonboden bleven bestaan. In het begin werd de Franse departementsstempel **93 TURNHOUT** verder gebruikt maar het cijfer 93 werd verwijderd.

*Brief verzonden van Turnhout naar Brugge op 4 september 1817 met de oude stempel **93 TURNHOUT** waar men het cijfer 93 heeft weggesneden*

Document met artikel 1 waarbij concessie werd verleend aan de twee vrachtvoerders, A. Panis en M. Leys, die de lijn Turnhout-Tilburg mochten uitbaten

Wie kan ons helpen met de naam en de lokalisatie van de afspanningen in Ravels, Weelde en Poppel?

Zo is er in de Volkstelling van 1834 sprake van:

In het dorp is er "In het Wit Peerd" van F. Leyten:

Wouterus Int Ven 68 uit Riel,

Joes Bockx 26, knecht

Gerardus Van der Heyden 27, knecht, Maria Hendrickx 17 meid, Henricus Leyten 11 zoon,

Adrianus Van Dijk ex Tielen 53

Volgens artikel 9 van de overeenkomst verloren deze personen hun concessie als ze brieven vervoerden waaruit blijkt dat de vrachtvoerders wel eens tegen betaling stiekem brieven meenamen voor de verschillende gemeenten waar de vrachtkar stopte.

Artikel 4 van deze overeenkomst bepaalde: "aan de Logementen of Afspanningshuizen alwaar de gedachte Kar aankomt en afrijdt, zal door den ondernemer, van zijnentwege een register gehouden worden bevattende de opgaven der goederen en gelden, met dat voertuig vervoerd wordende."

1828

In het Stadsarchief van Turnhout bevindt zich een koninklijk besluit van 16 april 1828 met volgende titel:

"Reglement voor de onderneming der Diligences van Turnhout naar Antwerpen en vice versa bediend wordende door H. Dejong woonende te Poppel."

Kopij.

Reglement voor de Onderneming
Der Diligencies van Turnhout naar
Antwerpen en vice versa bediend
wordende door H. Dejong woonende
te Poppel.

Art. 1.
De Diligencie zal den weg van Antwerpen naar
Turnhout dagelijks binnen den tyd van 4 1/2
uren afleggen.

H. Dejong uit Poppel mocht de dagelijkse diligence dienst van Turnhout naar Antwerpen en vice versa uitbaten. Deze afstand moest hij in 4 en een half uur afleggen.

Mogelijk handelt het hier over deze man: Joannes Henricus De Jongh, dienstbode, 32 jaar (zoon van Henricus De Jongh, veldwachter, 61 jaar en Gysbertina Snellaers † z.d., z.p.) xx Poppel 8/2/1809 Gerardina Kuypers, dienstbode, 29 jaar, °Vessem (dochter van Martinus Kuypers † z.d., z.p. en Joanna Kuypers, spinster, 61 jaar)

Een

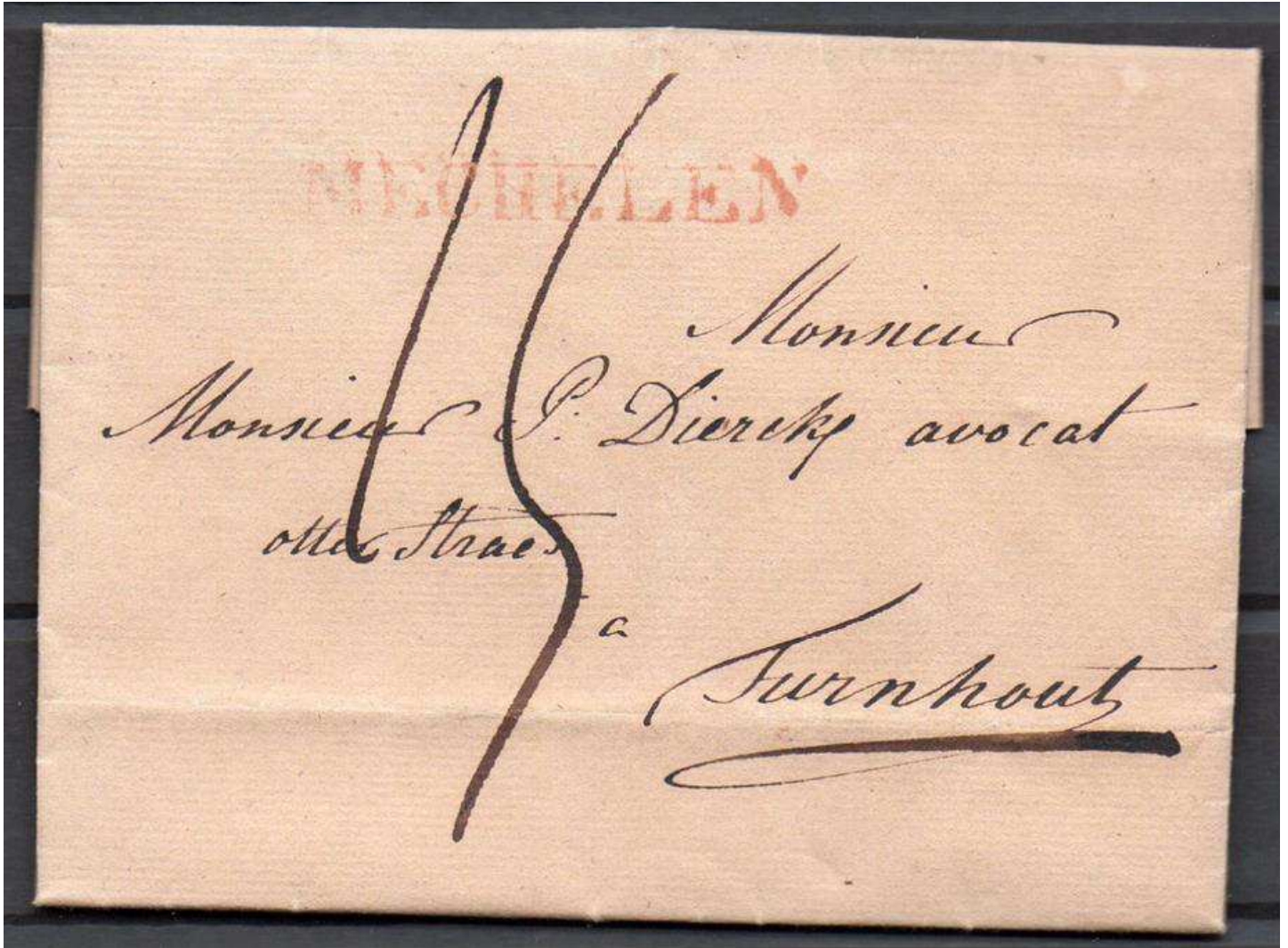
D' Heer Comendant Meur

D' Heer President & van

het Aartsbisschoppelyk seminarie

Cote franco Mechelen

1829, brief van Turnhout naar Mechelen, gericht aan de president van het Aartsbisschoppelyk seminarie

Brief van Mechelen (Muizen) verzonden naar advocaat P Dierckx in de Otterstraat in Turnhout op 7 maart 1828

Bronnen:

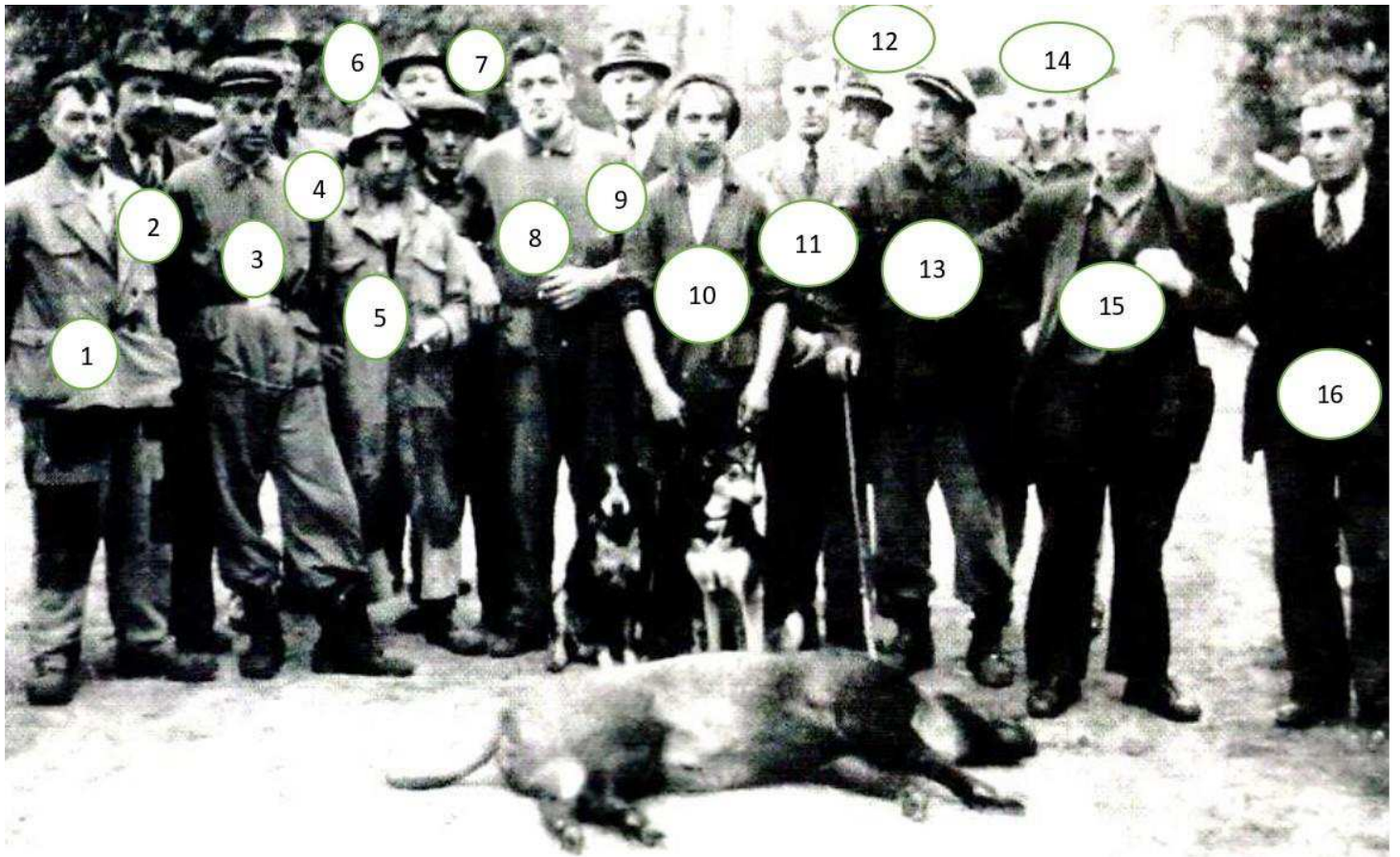
- Raymond Peeters-Postgeschiedenis van Turnhout-Tijdschrift der Belgische Posterijen nr. 3-1957
- Marcel Van de Mullen-Barensweën en geboorte van de Landelijke Postdienst in de Provincie Antwerpen-Maandblad van de V.B.P.-Studiekring-Nr. 200-oktober 1990

Fotohoek

Beste lezer, kijkt u thuis ook eens in de oude schoenendoos op zolder naar die oude familiefoto's. Ziet u oude foto's die het bewaren waard zijn, kom naar ons, wij bewaren ze met plezier en met zorg voor ons nageslacht. Kan u er geen afstand van doen, wat best mogelijk is, dan zouden wij deze mooie foto's graag kopiëren en kan u ze behouden. Vergeet vooral niet op de achterzijde van de foto de naam van de personen en de plaats van de foto te noteren. Als onze voorouders dat maar niet waren vergeten, dan hadden we deze rubriek niet nodig gehad. Ga nu maar gauw naar de zolder, want anders komt het er niet meer van!

Als u de namen kent, laat u het dan weten aan: voorzitter@nicolaus-poppelius.be of telefoneer naar 0474 97 17 27.

Nieuwe foto

Laatste geschoten everzwijn te Poppel in 1946, nu zijn er de laatste jaren terug ontelbare aantallen in de streek.

Foto's vorige tijdschriften

Deze foto's van vorige tijdschriften hebben bij niemand een belletje laten rinkelen. We geven nog een keertje de foto's weer. Mocht u iets weten graag uw reactie.

Deze familie en de groep priesters zijn nog onbekend

Deze foto is van omstreeks 1945 en wat we zeker weten is dat het een voetbalploeg uit Weelde is. Wie kan ons de namen van de voetballers bezorgen?

In Memoriam: Marinus Willems, een telg van de “Overhaai”

Luc Andries

Onze vereniging beleefde de laatste vier maanden hoogtepunten met het interview dat Marinus in november 2023 gaf. Maar ook laagtepunten met zijn schielijk overlijden van laatstleden. Marinus had nog veel toekomstplannen gemaakt voor hem, zijn familie en onze kring.

Maar het is allemaal anders gelopen zoals het in een mensenleven wel vaker gebeurt.

Het telefoontje dat we van zijn dochter Leen kregen de ochtend na zijn overlijden veroorzaakte sprakeloosheid en onmacht.

We kunnen het nog steeds niet geloven dat Marinus hier in het museum en het archief nooit meer binnen zal schrijden en we zijn stem niet meer zullen horen.

We zijn onze wijze nestor voor altijd kwijt. De mens die graag bezoekers rondleidde in het museum of op locatie in Weelde. De man die ons regionale- en familie kennis bijbracht. De bescheiden wijze man die ons bijstond met raad en daad en zich niet gedroeg als schoonmoeder of als moeder-overste. De man die meestal op het juiste moment op de koffie met iets anders verscheen.

Marinus is 85 jaar geleden geboren in “Den Dijk” te Weelde (tegenwoordig Koning Albertstraat), op de Overheij in Weelde werd hij groot. Het Schoot of de Overheij was door een zand- of modderbaan, naargelang het seizoen, verbonden met de Straat in Weelde.

Weelderig was het er niet en na enkele jaren werd het gezin getroffen met het overlijden van moeder Willems. Marinus kwam bij zijn oom en tante Toon en Lisa van Beurden-Van Rooy wonen in Poppel en liep even school in Poppel.

Na het hertrouwen van vader Willems kwam Marinus naar de Overheij en op school in Weelde. "Zijn heide", waar de bewoners op elkaar en de primitieve levensomstandigheden aangewezen waren. Hij genoot van de ruwe eerlijke natuur. Het wonen en leven op de heide schept een band met andere heidebewoners van hier en elders omdat zij dagdagelijks met dezelfde levensnoden geconfronteerd worden. Ze waren er genoodzaakt om met elkaar zorgzaam samen te leven omdat er geen gas, elektriciteit of stromend water was zoals bij de mensen in het dorp in het begin van de jaren 1950.

Op de Overheide waren er nog andere mensen waarvan de familie Willems afhankelijk was. Het zijn de Heren van de Overheide, het adellijk geslacht Van Havre, de werkgevers van boswachter Jef Willems (vader van Marinus). Ontelbaar waren Marinus' vertellingen over deze ridders Van Havre die op de heide een groot jachtdomein hebben.

Marinus was van opleiding verpleegkundige en van nature behept met een zorgzaam karakter waar de aandacht voor de medemens prioritair was. Na zijn legerdienst en verdere opleidingen ging hij aan de slag in de ziekenboeg van de gevangenis van Merksplas waar hij de gemarginaliseerden van de maatschappij opving en behandelde.

Als hij het al niet was, maakte het werk hem menslievend zonder onderscheid van rang, stand of huidskleur. Hij zette zich ook sociaal in.

Deze bezorgde en verzorgende eigenschappen kwamen niet enkel ten goede van zijn patiënten en familie maar ook in onze vereniging die zorg draagt voor ons erfgoed. Marinus was bekommerd om de goede bewaring van de voorwerpen die ons werden geschonken. Hij stond erop dat ze met eerbied zouden worden behandeld ten aanzien van de schenkers en de materialen.

Marinus stond positief in het leven en werkte in onze vereniging aan veel activiteiten mee. Hij was het voorbeeld voor de gidsen in het museum. Met kinderen in het museum was hij in zijn element en ontelbare schoolklassen en groepen heeft hij ontvangen. Het museum en de vereniging was na zijn pensionering zijn groot tijdverdrijf. Bij de verbouwing van het Poppels gemeentehuis tot museum, was hij niet vies van vuil en ongezond werk. Kortom, hij was een man die inzetbaar was in de vuurlinie. Een mens zoals er tegenwoordig niet veel meer zijn of gemaakt worden.

Marinus zei steeds: *"als we met het archief verhuizen van de Statie naar Poppel, hij dan zou passen"*. Tot onze verwondering was hij ondanks zijn eerdere uitspraak, steeds present met raad en daad. Hij was trouw en plichtsbewust.

Marinus was in onze vereniging één van de laatsten die aangenaam vertellend iedereen aan zijn lippen kon kluisteren. Van Weelde en zijn bewoners wist hij zeer veel en bij tijd en wijlen kwamen de verhalen spontaan opborrelen.

Beste Greet, Luc, Leen, Frank, Merel, Joost, Noor en vrienden; voor onze vereniging is het schielijk overlijden van Marinus, zoals voor jullie, onverwacht en een groot gemis. Hopelijk zal de tijd deze diepe wonde helen maar vergeten zullen we hem nooit.

Lief en Leed

Onze deelneming betuigen wij bij het overlijden van:

Regina "Sien" Huysmans (Moeke Buul), weduwe van Frans Van Tigchelt, overleden te Turnhout op 5 december 2023

Gaby Vloemans, echtgenoot van Nelly Moonen, overleden te Ravels op 17 december 2023

Jan Van Hees, echtgenoot van Ida Verheyen, overleden te Weelde op 1 januari 2024

Charel Sneyers, echtgenoot van An Bayens, overleden te Weelde op 20 januari 2024

Marinus Willems, echtgenoot van Greet Raaymakers, overleden te Turnhout op 7 februari 2024

(Wegens de privacywetgeving en de daarbij horende GDPR-regelgeving kunnen wij enkel nog publiceren wat ons wordt toevertrouwd. Daarom verzoeken wij u ons de aankondigingen door te sturen per e-mail: voorzitter@nicolaus-poppelius.be of briefje aan: Nicolaus Poppelius, Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel)

Enkele foto's van verhuis archief, afdeling textiel

Ondertussen is de verhuis van het archief en depot volledig achter de rug. Het was wel even doorwerken en de kers op de taart was de overbrenging van de drie kluizen. Dat werk moesten we uitbesteden aan een verhuisfirma en met de hulp van Herman en Eric, twee stevige mannen van de gemeente, was dat letterlijk zware werk op een halve dag geklaard.

Nu zijn we in de fase van alles op zijn plaats zetten na registratie en herverpakking in zuurvrije dozen en papier. Dat is nog een tijdrovend werkje. Maar we werken gestaag door en we zullen er wel komen. **Als u zich geroepen voelt om een handje toe te steken, aarzel niet om ons te contacteren.**

Hierbij kan je enkele foto's vinden van de overbrenging van het textiel waarmee de dames ons flink geholpen hebben. We hadden er twee halve dagen voor gepland maar het was na enkele uurtjes overgebracht en opgehangen in de textielkamer die door de "timmermannen" Ludo, Paul en Wim helemaal puntgaaf afgewerkt was om de kledingstukken te ontvangen.

Paul bij de textielwagen (©Mieke Van Hauteghem)

Ludo en Paul nauwgezet aan de slag (©Mieke Van Hauteghem)

*Een damesketting op de trap om de kleding aan te geven
(©Mieke Van Hauteghem)*

De invulling van de textielkamer (©Mieke Van Hauteghem)

Na de intense arbeid is er koffie met gebak (©Mieke Van Hauteghem)

**Heemkunde- en Erfgoedvereniging
Nicolaus Poppelius
Vzw**

Website: www.nicolaus-poppelius.be

BESTUUR:

Voorzitter:	Luc Andries, Pastoor Coolsstraat 15, 2382 Ravels	0474 97 17 27
Secretaris:	Rina van der Vloet, Mierdsedijk 70, 2382 Ravels	014 655588
Penningmeester:	Ries van der Linden, Tilburgseweg 75, 2382 Ravels	014 478066
Redactiesecretaris	Bas Van Haeren, Deenackers 1, 2381 Ravels	014 699126
Leden:	Andre Van Gils, Steenweg op Weelde 118, 2382 Ravels	014 656893
	Cis Vissers, Lindenlaan 8, 2382 Ravels	014 656750
	Frank Konings, Lindenlaan 2, 2382 Ravels	014 715374
	Harry Vrijzen, Eikenlaan 15, 2382 Ravels	014 656420
	Jose Schlappi, Klein Goorbleek 2, 2382 Ravels	0485 11 92 83
	Karin Lauwers, Kabinstraat 5, 2382 Ravels	0474 72 94 04
	Mieke Van Hauteghem, Schatrijt 2, 2382 Ravels	014 687332
	Paul Van Baelen, Straatakkers 4, 2381 Ravels	014 657315

REDACTIEADRES:

Bas Van Haeren, Deenackers 1, 2381 Weelde, 014 699126

redactie@nicolaus-poppelius.be

Voor informatie in verband met de inhoud van dit tijdschrift,
de vormgeving of verschenen teksten kunt u steeds terecht op het redactieadres.

Wenst u een tekst of een idee voor publicatie aan te bieden, dan kunt u dit ook doen via een bestuurslid.
(Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn ingestuurde werken.)

CONTACTGEGEVENS:

Adres: Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw, Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel

Bankrelatie:

Rekeningnummer: 733-3522204-67

IBAN: BE93 7333 5222 0467

BIC code: KREDBEBB

Museum: Museum Aan de Grens (MAG) "'t Kaske", Dorp 64 te 2382 Poppel,
is open elke tweede zondag van de maand van 14u. tot 17 uur.

In december, januari en februari is het museum gesloten.

Wel zijn er in deze wintermaanden bezoeken mogelijk na afspraak.

Groepsbezoeken kunnen aangevraagd worden via het reserveringsformulier

dat u kunt vinden op onze website. Reservaties doet u best één maand op voorhand.

Aanvragen kunnen natuurlijk ook gedaan worden per brief (zie hierboven voor het adres).

Archief- en Documentatiecentrum: Dorp 60 te Poppel (postadres: Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel)

Te bezoeken na afspraak: voorzitter@nicolaus-poppelius.be

Website: <https://nicolaus-poppelius.be>

Facebook: www.facebook.com/NicolausPoppelius.MuseumAandeGrens

QR-code facebook

